

Guía Docente				
Datos Identificativos				2015/16
Asignatura (*)	Psicoloxía	Código	661G01003	
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	Anual	Primeiro	Formación básica	9
Idioma	Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento				
Coordinación	Blanco Presas, Manuela	Correo electrónico	manuela.blanco.presas@udc.es	
Profesorado	Blanco Presas, Manuela	Correo electrónico	manuela.blanco.presas@udc.es	
Web	manuela.blanco.presas@sergas.es			
Descrición xeral	Co estudo da Enfermería Psicosocial preténdese que os alumnos coñezan os elementos básicos do psiquismo humano, tanto referido ás situacións de saúde como de enfermidade, ademais dos mecanismos de actuación nas relacións interpersonais e de grupo, imprescindibles nun desenvolvemento profesional de calidade.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A12	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde, seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
A13	Establecer unha relación empática e respectuosa coa paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema e saúde e etapa de desenvolvemento.
A14	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación, efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
A17	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar ao estudante na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
B1	Aprender a aprender.
B2	Resolver problemas de forma efectiva.
B3	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
B4	Traballar de forma autónoma con iniciativa.
B5	Traballar de forma colaborativa nun equipo interdisciplinar.
B6	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.
B7	Comunicarse de maneira efectiva en un entorno de traballo.
B8	Capacidade de análise e sínteses.
B9	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica.
B10	Capacidade para adaptarse ás situacións novas.
B11	Capacidade e habilidade de xestión da información.
B12	Capacidade para organizar e planificar.
B13	Toma de decisións.
B14	Habilidades interpersonais.
B15	Capacidade para comunicarse con persoas non expertas na materia.
B16	Coñecer e apreciar a diversidade e a multiculturalidade.
B22	Capacidade para motivarse e motivar a outros.
B24	Fomentar e aplicar os dereitos fundamentais e a igualdade entre homes e mulleres.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.

C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C5	Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.
C9	CB1.- Que os estudantes demostraran posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parta da base da educación secundaria xeral, e sólese atopar a un nivel que, si ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda dun campo de estudo.
C10	CB2.- Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos a seu traballo ou vocación de unha forma profesional y posúan as competencias que solen demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
C11	CB3.- Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan una reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
C12	CB4.- Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde.	A12 A13 A14	B1 B3 B4 B5 B6 B7 B9 B10 B14 B15 B16
Valorar as persoas con problemas psicosociais e planificar as intervencións de enfermaría.	A12 A13 A14	B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B22 B24	C1 C3 C4 C6 C7 C8 C10 C11

Descibir as características dunha relación terapéutica co paciente e a súa familia	A12	B1	C1
	A13	B2	C3
	A14	B3	C4
		B4	C5
		B5	C6
		B6	C7
		B7	C8
		B8	C9
		B9	C10
		B10	C11
		B11	C12
		B12	
		B13	
		B14	
		B15	
		B16	
B22			
B24			
Descibir as técnicas de comunicación na relación co paciente, familia e membros do equipo de saúde.	A12	B1	C1
	A13	B2	C3
	A14	B3	C4
		B4	C6
		B5	C7
		B6	C8
		B7	C9
		B8	C10
		B9	C11
		B10	
		B11	
		B12	
		B13	
		B14	
		B15	
		B16	
B22			
B24			

Identificar os principais problemas físicos, psicolóxicos e sociais das vítimas de violencia de xénero e das súas familias.	A12 A13 A14 A17	B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B22 B24	C1 C3 C4 C6 C7 C8 C9 C10 C11
Describir os principais aspectos da prevención, detección, asistencia e rehabilitación das vítimas da violencia de xénero	A12 A13 A14 A17	B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B22 B24	C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11

Contidos	
Temas	Subtemas
Tema 1. A Psicoloxía: Teorías e modelos da Psicoloxía como ciencia.	Concepto de psicoloxía. Psicoloxía Científica: Aspectos fundamentais da Psicoloxía. Concepto. Tendencias que formaron a Psicoloxía actual. Catro puntos de vista actuais arredor da Psicoloxía.

TEMA 2. Procesos Psicológicos básicos da conducta humana

- A Emoción:

Concepto de emoción. Bases neurofisiológicas. Emocións e sentimentos. Alteracións. Concepto de alexitimia. Intelixencia emocional. Escalas. Aplicación nos cuidados de Enfermería

- A motivación:

Concepto de motivación. Fases da motivación. Xénese do factor motivacional. Estados primarios e secundarios da motivación. Aplicacións nos cuidados de enfermaría.

- Xénese e evolución da conducta humana:

Modelos conceptuais da conducta humana. Aplicación dos modelos enfermeiros na conducta humana.

- A personalidade:

Temperamento e carácter.

Necesidades e instintos. Bases neurofisiológicas. Pulsións.

Frustración e conflito. Clases de conflitos e a súa resolución. Reaccións diante da frustración.

Actitudes, creencias e valores. A formación social da personalidade. Aplicacións en enfermaría .

- Modificación e terapia de conducta:

Modelos conceptuais da conducta humana. Técnicas de modificación da conducta.

- A sensopercepción:

Bases neurofisiológicas da sensación e da percepción. Componentes da percepción. Sistemas de percepción e a súa organización. Alteracións.

- Procesos cognoscitivos:

Pensamento, memoria e intelixencia. Xeneralidades. Natureza e funcionamento da memoria. Patoloxía da memoria.

Intelixencia e aptitudes. Medidas. Patoloxía das condutas intelixentes

Etapas do pensamento creador. Tipos de imaxinación.

Pensamento espontáneo e pensamento dirixido.

- A aprendizaxe:

Bases da aprendizaxe. Condicionamento clásico. Condicionamento instrumental. Aprendizaxe observación.

TEMA 3. Saúde e Enfermidade ao longo do ciclo da vida desde a perspectiva Psicolóxica. Afrontamento psicolóxico da enfermidade e o sufrimento.	-Factores psicosociais do enfermar humano: Concepto de saúde e enfermidade. A enfermidade:comportamento,tipos e reaccións. A enfermidade como feito psicolóxico,biográfico e social.Etapas do proceso de enfermar.Estrés e enfermidade. Afrontamento e apoio social. - Aspectos psicolóxicos da dor crónica: Afrontamento da dor.Dor aguda e dor crónica.Escalas de medición. - Aspectos psicolóxicos do paciente cirúrxico: Manexo emocional do paciente cirúrxico.Técnicas de afrontamento. -Aspectos psicolóxicos do paciente nas unidades de coidados especiais: ¿Qué son os coidados especiais?.Aspectos a ter en conta no paciente infanto-xuvenil, xeriátrico e con minusvalía. - Aspectos psicolóxicos do paciente crónico: Aspectos psicolóxicos das doenzas crónicas. Teorías do estrés e as súas aplicacións nas doenzas crónicas. Coidados de Enfermaría nas doenzas crónicas. - Aspectos psicolóxicos do paciente hipertenso e con transtornos cardiovasculares: Singularidades do paciente hipertenso e con transtornos cardiovasculares. Traballando a conciencia de enfermidade nestes pacientes. - Aspectos psicolóxicos do soño: Bases neurofisiolóxicas do soño. Soño e vixilia.Transtornos do soño. Técnicas de entrenamento en autocontrol e relaxación. - Aspectos psicolóxicos do paciente oncolóxico e con SIDA: Cancro e Sida:doenzas malditas. Aportacións psicoterapéuticas diante do cancro e do Sida. Os sanitarios frónte ao estigma. Aspectos a contemplar para unha morte digna. - Introducción ao psicodrama: Concepto e utilidade do psicodrama. Fases do psicodrama Tipos de psicodrama Autores máis representativos Experiencias -Novas terapias aplicadas aos coidados: Musicoterapia. Aromaterapia. Risoterapia. Psicodanza. Terapia asistida con animais
TEMA 4. Teorías Psicolóxicas da relación interpersoal	-A relación persoal sanitario-paciente: Perspectiva holística da saúde e coidados de enfermaría.Liderazgo en enfermaría.Estilos de liderazgo. -A comunicación persoal sanitario-paciente: Comunicación.Formas,métodos e perturbacións. Os enfermeiros como grupo de traballo. Funcións de enfermaría nos coidados psicosociais.
TEMA 5. Conceptos Xerais da violencia de xénero. Actuación ante a violencia de xenero no ámbito da Atención Primaria e especializada.	- Aspectos psicolóxicos,físicos e sociais da violencia de xénero: Concepto de violencia de xénero. A familia como sistema.Epidemioloxía e xénese da violencia de xénero.Tipos de prevención.Investigación en violencia de xénero

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A12 A13 A14 A17 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B22 B24 C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10	40	40	80
Obradoiro	A12 A13 A14 A17 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B22 B24 C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11	4	8	12
Traballos tutelados	A12 A13 A14 A17 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B22 B24 C1 C3 C4 C6 C7 C8 C9 C10 C11	10	50	60
Análise de fontes documentais	A12 A13 A14 A17 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B16 B22 B24 C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11	2	8	10
Recensión bibliográfica	A12 A13 A14 A17 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B16 B22 B24 C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11	0	4	4
Proba obxectiva	A12 A13 A14 A17 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B22 B24 C1 C4 C6 C7 C8 C9 C10 C11	3	21	24
Lecturas	A12 A13 A14 A17 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B16 B22 B24 C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11	4	16	20

Simulación	A12 A13 A14 A17 B24 B22 B16 B15 B14 B13 B12 B11 B10 B9 B8 B7 B6 B5 B4 B3 B2 B1 C1 C3 C4 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12	10	0	10
Atención personalizada		5	0	5
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	A sesión maxistral vai ser a técnica docente habitual, co apoio de medios audiovisuais e exposición de casos prácticos, pretendendo favorecer a implicación e participación do alumnado, polo que a asistencia é fundamental
Obradoiro	Análise de material multimedia.
Traballos tutelados	Realizaránse tres traballos en grupos de máximo 8 alumnos seguindo o esquema: -selección do tema -documentación sobre o mesmo -guión xeral -sesións periódicas coa profesora para seguimento e preparación da presentación en formato power-point, e -exposición na aula
Análise de fontes documentais	Revisión de hemeroteca, artigos publicados en revistas científicas e filmes documentais relacionados co tema a analizar
Recensión bibliográfica	Os alumnos realizarán de xeito individual a recensión bibliográfica dun libro a escoller entre a lista proposta.
Proba obxectiva	Realizarase ao finalizar o primeiro cuatrimestre en constará de 2 partes: 1) Bateria de 30-42 ítems con resposta alternativa coa finalidade de avaliar coñecementos básicos a nivel conceptual que posúe o alumnado 2) Desenrolo dun tema a elixir entre tres propostos coa finalidade de valorar a comprensión e integración dos coñecementos adquiridos polo alumnado
Lecturas	Preténdese promover a análise crítica mediante a lectura de distintos artigos de actualidade relacionados co contido do programa
Simulación	Mediante esta técnica grupal de carácter presencial preténdese a adquisición de habilidades de carácter actitudinal por parte dos alumnos

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	A atención personalizada relacionada cos traballos tutelados ten como finalidade orientar os estudantes na realización dos traballos. O seguimento farase de forma individual ou en pequenos grupos, ben de maneira presencial ou a través do correo electrónico.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación

Traballos tutelados	A12 A13 A14 A17 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B22 B24 C1 C3 C4 C6 C7 C8 C9 C10 C11	A presentación dos traballos e obrigatoria. A avaliación dos traballos farase tendo en conta os seguintes apartados: - Descrición, sintese e relación da información dos contidos ou temas relativos ós traballos - Utilización de léxico específico. -Habilidades na comunicación.	30
Proba obxectiva	A12 A13 A14 A17 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B22 B24 C1 C4 C6 C7 C8 C9 C10 C11	A proba constará de : -42 preguntas tipo test(puntuación máxima de 60;cada erro anula un acerto), e -unha pregunta sobre un tema a desenvolver (puntuación máxima de 10)relacionadas con contidos teóricos, lecturas e traballos tutelados. A totalidade da proba obxectiva puntuará sobre un mínimo de 0 e un máximo de 70. A puntuación mínima para superar a proba será de 50.	70

Observacións avaliación

Será necesario acadar unha puntuación mínima de 5 na proba obxectiva para aplicar a porcentaxe correspondente a cada unha das metodoloxías. No caso da segunda oportunidade os criterios se asimilan aos da primeira oportunidade.

No caso de matrícula a tempo parcial e adianto de oportunidade deberá presentarse un traballo que suporá o 30% da nota. O 70 % restante corresponderá á cualificación obtida na proba obxectiva.

Fontes de información

Bibliografía básica	- CIENCIAS PSICOSOCIALES APLICADAS A LA SALUD.Llor,Abad y otros.Ed.Interamericana.- CUIDADOS DE ENFERMERÍA EN PACIENTES CON CONDUCTAS ESPECIALES.Limkin.Ed.Doyma.- DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS:DEFINICIONES Y CLASIFICACIÓN 2012-2014. Nanda Internacional.Ed.Elsevier- DICCIONARIO DE PSICOLOGÍA.Dorsch,F.Ed.Herder.- DINÁMICA DE GRUPOS.Cartwright.D.Ed.Trillas.- ENFERMERÍA.CIENCIAS PSICOSOCIALES.Tazón.P,Aseguinolaza.L y García-Campayo.J.Ed.Masson. (PSI 468)- ENFERMERIA PSICOSOCIAL Y SALUD MENTAL.Novel.G,Lluch.MT y Miguel.MD.Ed.Masson. (PSI 463).- ENFERMERÍA SOCIAL.Tikham.Ed.Limnsa.- FAMILIA CONTRA ENFERMEDAD:EFECTOS SANADORES DEL AMBIENTE FAMILIAR.Matthews-Simonton,S.Ed.Los libros del comienzo.- LA COMUNICACIÓN DEL PERSONAL SANITARIO Y PACIENTE.Peitchinis.Ed.Alambra.- LAS RELACIONES INTERPERSONALES:EJERCICIOS PRÁCTICOS Y FUNDAMENTOS TEÓRICOS.Simón.P y Lucien.A.Ed.Herder. - PACIENTE TERMINAL Y MUERTE.Madalon.Ed.Doyma.- PSICOLOGÍA ONCOLÓGICA.Bayés,R.Ed.Martínez Roca.- PSICOLOGÍA SOCIAL.Salazar,Montero y otros.Ed.Trillas.- VIVIR EL HOSPITAL.Dobbs,B,Poletti,R.Ed.Rol.- YO ESTOY BIEN,TÚ ESTÁS BIEN.Harris,T.Ed.Grijalbo.

Bibliografía complementaria	- () . . - () . . BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA: ALBORCH,C.:?Malas?.Aguilar.Madrid,2002. BARBERÁ,E.:?Psicología del género?.Ariel.Barcelona,1998. BAYÉS,R:"Psicología oncológica".Ed.Martinez-Roca. BELTRÁN,E;MAQUIEIRA,V.:?Feminismos.Debates teóricos contemporáneos?.Alianza.Madrid,2001. BERSTEIN,DA.;BORKOVEK,ID.:?Entrenamiento en relajación muscular progresiva"DDB.Bilbao,1983 CARTWRIGHT,D:"Dinámica de grupos".Ed Trillas CASTILLA DEL PINO,C.:?Teoría de los sentimientos?.Tusquets.Barcelona,2000. CASTILLA DEL PINO,C.:?La envidia?.Alianza.Madrid,1994. DAVIS,M y cols.:?Técnicas de autocontrol emocional".Ed.Martínez Roca.Barcelona,1985 DOBBS,B y POLETTI,R.:?Vivir el hospital".Ed.Rol DORSCH,F:"Diccionario de Psicología".Ed.Herder FISHER,H:"Anatomía del amor".Anagrama,2007. FISHER,H:"El primer sexo".Punto de lectura.Madrid,2001. FISHER,H:"Por qué amamos".Ed.Taurus,2004 GARCIA CALLEJO,J.M.:?Protección jurídica contra el acoso Moral en el trabajo o la tutela de la dignidad del trabajador?.FSP-UGT.Madrid.ISBN 84-607-7213-6. HARRIS,T:"Yo estoy bien,tú estás bien".Ed.Grijalbo. HIRIGOYEN,M.F.:?El acoso moral?.Paidós.Barcelona,1999. TIKHAM:"Enfermería social".Ed Limnsa LEACH,E.:?Cultura y comunicación?.Zahor.1978. NOVEL,G;LLUCH,MT y MIGUEL,MD:"Enfermería psicosocial y salud mental".Ed Masson (PSI463) MADALON:"Paciente terminal y muerte".Ed.Doyma MARINA,J.A;VÁLGOMA,M.:?La lucha por la dignidad?.Anagrama.Barcelona,2000. PEITCHINIS:"La comunicación del personal sanitario y paciente".Ed.Alhambra TAZON,P;ASEGUINOLAZA,L y GARCIA-CAMPAYO,J:"Enfermería,ciencias psicosociales".Ed.Masson(PSI 468) SIMON,P Y LUCIEN,A:"Las relaciones interpersonales:ejercicios prácticos y fundamentos teóricos".Ed.Herder REVISTAS (formato papel): -Cultura de los cuidados -Index de Enfermería -Metas -Rol -Siso saúde WEBS DE INTERÉS: www.finisterre.com www.google.es http://index-f.com/ www.E-ROL.es www.psiquiatria.com

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Anatomía/661G01001
 Bioloxía/661G01002
 Fundamentos da Enfermaría/661G01007
 Bases para a interpretación do coñecemento científico/661G01008
 Fisioloxía/661G01105

Materias que continúan o temario

Enfermaría da Saúde Mental/661G01015
 Enfermaría clínica III/661G01017
 Enfermaría Comunitaria II/661G01019
 Enfermaría Xerontolóxica/661G01020
 Estancias Clínicas II/661G01026
 Estancias Clínicas III/661G01027
 Estancias Clínicas IV/661G01028
 Estancias Clínicas V/661G01029
 Estancias Clínicas VI/661G01030
 Estancias Clínicas VII/661G01031
 Practicum/661G01032
 Traballo fin de grao/661G01033
 Enfermaría Clínica I/661G01034
 Enfermaría Clínica II/661G01035

Observacións

1. Uso das TIC para a presentación de traballos na aula 2. Uso das bases de datos 3. Coñecementos de lingua inglesa de nivel medio(recoméndanse cursos do CUFIE)

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías